

Taarixu bu Nèbbu Fukk ak Ñaar-Fukk ak Ñett bi Nèbbu

Limu fukk ak ñeent##

Jeff Pippenger

2026-05-28

Ni Piyeer, muy sembol bu njëkk ci ñaar-fukk ak ñeenti junni ak ñent-fukk ak ñeent ñi, taxaw na ci Panium ci atum 2026 ngir liggéey ci yéexal wax ju dul dëgg ji ci fan wu 18 Sulet 2020. Liggéeyam boobu méngoo na ak liggéeyu Josiah Litch ci yéexal Agast 11, 1840, ak Samuël Snow ci xàmle fan wu 22 Oktoobar 1844. Yéexal Litch dafa dooleel bataaxalu malaaka bu njëkk bi, te li Snow xàmle it dafa dooleel bataaxalu malaaka bu ñaareel bi. Dooleel bataaxali malaaka bu njëkk bi ak bu ñaareel bi dafay roy ci dooleel bataaxalu malaaka bu ñetteel bi. Melo yi nekk ci bu njëkk bi ak bu ñaareel bi dañuy feeñ ci bu ñetteel bi ni benn booleb ndigalu musiba gu bitim-réew ak ndigalu biir bu yuxtu guddi gi nekk ci léebub fukki janq.

Ci biir ci jëfandikooku yonent gu ñetti jëfandikoo, bu njëkk ak bu ñetteel bi, yi di itam tambali ak mujje, dinañu am melokaan yu dëppante. Yeessal na, ab mbokk ubbe na ay dëgg yu bari yu ànd ak njoor gi njëkk ci Peccëñ 9, te yooyu, bu ñu leen jëfe ci suufu mbirum Alfa ak Omega, dañuy ràññee beneen firnde gu xóot ngir “suyug suuf” gi ci Peccëñ 11. Yoonu dibeer bi ci Etazini mooy “suyug suuf” gi, bi njëkk a mat ca Réewum Farās, ba Farās, mi nekkoon benn cër ci fukki xeeti réew yi daan samp kërraggu yonent waay-room bu yàgg ba noppi ci téereb Daniel, daanu. Kon nag, saar 11 nee na benn fukkéelu cërg ba daanu.

Te waxtu boobu am nekk woon yengu-yengu suuf bu réy, te benn fukki cër ci dëkk ba daanu, te ca yengu-yengu suuf ga ñaari junni ak juróom-ñaar ñu rey ci nit ñi; te ñi ci des tiit daldi leen, ñu jox ndam Yàlla asamaan ji. Peeñu Yóhaana 11:13.

Ci gannaaw benn aaya bii, Islaam bu ñetteelu musiba bi dikk na.

Ñaare ñaareel bi weesu na; te gisleen, ñaareelu musiba gu ñetteel gi ngi ñëw gaaw. Apokalips 11:14.

Ñi jëkkëryi yaa ngi yaakaar ne “ñetteelu ay” dina topp ci saa si ñaareelu ay; waaye baat bi ñu tekki ne “gaaw” tekki na ne, léegi ak ci lu kenn seetaanul, te loolu mooy melokaanu tasaaroo yiislaam ci seeni metit yu neexul. Ñetteelu ay warul a aksi 22 Oktoobar 1844, ni jëkkëryi yaa ko séentu woon; waaye bu aksi, dina am “léegi ak ci lu kenn seetaanul,” ni mu ame woon ci 9/11, noonu muy seede ne tãmbali na tëj miiru ñetti téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeent junni, te loolu di jeex tuuti lu jiitu yëngu-yëngu bi yoonu Dibéer.

“Suuxu” bi ci yoonu dibeer mooy yëngu-yëngub rabu “suuf” ba, te ba 9/11 agsee, Sister White wax na ne Boroom bi jóg ngir “yëngal suuf si ak ragal gu tar.” Ca njàlbéenu màndarga gi ak ca mujjam, rab suuf bi yëngu na, moo tax “suuxu bu mag bi.”

“Waxuma ma wax laa wax ma wax waxu maasul. Dama naa wax laa ne, bi maay xooloo kër yu mag yi di tabax fa, étage ci kaw étage, ‘Ay xew-xew yu tiis lool dina am bu Boroom bi jogee ngir yëngal suuf si ak doole ju metti! Noonu, baat yi nekk ci Révélation 18:1–3 dinañu mat.’”
Review and Herald, 5 Sulet 1906.

Boroom bi “jóg” bu amee coppite ci liggéeyam bu yoonam yu sell yi, ni mu ame woon ba ñu sànni Esteefan ay doj ca 22 Oktoobar 1844, ba attekatu ñi dee tàmbalee. Bi attekatu ñi dul dee tàmbalee 9/11, Boroom bi dellu jóg, te gannaaw loolu mu yëngal rab wu suuf wi, ni muy koy def ci njeexital tēj gi ñeel téeméeri ak ñeent fukk ak ñeenti junni ñi, bu muy coppite liggéeyam bu yoonam yu sell yi, jële ko ci mbooloom jaamam ba jëm ci baneen juróomam gi bokk ci ñi des tey ci Babilon.

Li mbokk Daniel gis mooy melokaani njeexital bu njëkk bi, yi méngoo ak seede si “yëngu-yëngu su mag si” ci saraxu fukki ak benn, ci juboo ak jaar-jaaru bind bi ak xam-xamu ñi jiitu ci jaar-jaar bi daan am ci matale njeexital bu njëkk bi.

Noonu malaaka bu juróom ba wol, te gis naa biddiw buy rot ci asamaan ba ñëw suuf: te jox nañu ko caabi bëti ku xóot te amul suuf. Mu ubbi bëti ku xóot te amul suuf ga; te saxaar ga génñ ca bëti ga, ni saxaaru saafara bu mag; te jant bi ak jaww ji lëndëm ndax saxaaru bëti ga. Te ay mbalit génñ ci saxaar ga, daldi wàcc ci suuf; te jox nañu leen kàttan, ni alaxeru suuf yi amee kàttan. Te digle nañu leen ne buñu lor ñaxu suuf si, mbaa benn luy greeñ, mbaa benn garab; waaye nit ñi rekk ñi amul màndargay Yàlla ci seen jë. Peeñu 9:1–4.

Ñi jëkkër yi jëfandikoo ay kàddu yooyu bu baax ci jaar-jaaru nettali bi indiwoon Mohammed, mi juddoo ca 570, booloo xeet yi ca 606, jot yëgleem bu njëkk ca 610, toxoo Medina ca 622, tàmbalee xareem ca 624 te dee ca 632. “Këru xootu’ul” gi ci waxu yonent yii dafay tegtal ci lu bees ci feeñug Seytaane, waaye Mohammed tàmbalee ca Arabi, bi ñuy itam wax ne mooy “këru xootu’ul” ndax ndox-dex yu yaatu yi.

Mohammed nekk na buur buy yégle, walla ni ko tuddee, “ki war a wóor,” ci atum 606, ba mu dogalee jëf buy taxawal benn werante bu amoon diggante xeeti gi bare yi, yi nekkoon ci jafe-jafe ci ku war a delloo “doju ñuul” ji, maanaam doj wu njëkk wu Kaaba. Kaaba mooy kër gu mel ni kub, te looloo tax ñu tudde ko “Kaaba,” ndaxte ci araabik “Kaaba” tekki na “kub”; nekk na ci diggu Jàkka ju Mag gi ci Makka, ca Araabi Sawudi. Gataasam tollu na lu war a doon 43 t ànk ci kaw, 11 t ànk ci yaatuwaayam, ak 10 t ànk ci guddaayam; tabaxees na ko ak granit ak marbar, te mbubb mu ñuul mi ñu def ci kawam dañu ko def ak soow wu ñuul ak kotón. Kaaba amoon na lu jiitu Muhammad lool, te ci aada Islaam, dañuy wax ne Ibraaima ak doomam Ismaaciil ñoo ko tabaxoon njàlbéenam ngir muy kër gu ñu bokk di jaamu Yàlla kenn ki (Allah). Ci ay téeméeri at yu weesu yi, fees na ak xëram, te xeeti Araab yi daan nañu ko jëfandikoo ni kërug bokkaale buy jaamu ay tuur.

Kaaba bi mooy digg bu xelal bu àdduna Islaam—tabax bu yomb te yàgg, buy melal benn Yàlla, benn-doole, ak jokkoo gi nekk ci diggante ngëmug Ibraaima ak Islaam. Jullit yi duñu ko jàpp ne mooy “këru Yàlla” ci dëgg-dëggam bu tar, waaye dañuy ko jàpp ni ab njëlbeen bu Yàlla tànn ngir jaamu. Jëf yi Mohammed defoon ca jamono ja Kaaba daanu woon ba noppi ñu tabaxaat ko, foofa la njitteem tàmbalee.

Ab ndox gu yàq Kaaba, te xeet wu Quraysh tabaxaat ko. Bi jotsee ngir delloo Doj wu Ñuul wa (Hajar al-Aswad) ca wetam, ay bàngaas yu wuute yi xuloo ci kan moo war a am teranga boobu. Ñu déggoo ne nit ku njëkk a dugg ci bérab ba mooy dogal. Muhammad duggsi, te mu faj xuloo ba ak xel mu rafet: mu teg Doj wu Ñuul wa ci benn mbubb, def ba kenn ku bokk ci bàngaas bu nekk yékkati ko ak ñoom ñépp benn, yóbbu ko ak benn, ba noppi mu boppam mu samp ko ci barabam. Xew-xew bii indil na ko kersa gu réy ak turu Al-Amin (“Ku Wóor Ki”) ci biir nit ñi ci Màkka. Moo bokk ci xew-xew yu mag yu jiitu yonent gi, yi ñuy fésal ci yeneen at-màndarga yu bare. “Doj wu Ñuul wa” moo doon doj wu cosaan wi Mohammed teg, moom mi di buur buy waxal ci yoonu Islam. Doj wu ñuul wu cosaan woowu mooy fenn gu leer buy weddi Kirist (moom mi di doj wu dégg, wu cosaan), te yàqute kërug Kaaba bi ginnaaw at yu bare yu dugal ay xérëm, itam Mohammed moo ko lijjanti.

Gannaaw gi Quraysh yàggaloon Kàddug Hudaybiyyah, Muhammad jëmm ci Màkka ak benn mbooloo xare buy tollu ci 10,000 ay Musulman. Dëkk ba jébbalu ak xare gu néew lool. Noonu Muhammad duggu ci Kaaba, yàq 360 xérëm yi nekkoon ci biiram, te delloo kër jaamu ji ci màggal Yàlla kenn ki (Allah). Noonu la Mohammed, buurub Islam, teg xeetu tabax ba, te moom moo setal kër Yàlla ga ci bokk-limal xérëm.

Am naat yi jóge ci xóot bu amul pënd ci téereb Peeñ mi, te ku nekk ci ñetti na diir na Kirist bu fen. Seytaane, jinax ji, dafa bëgg a mel ni Kawe gi gën a kawe, toog ci gànguneem ak ci jàngaleem.

Noo nga ngay rotée asamaan, yaa Lusifeer, doomu suba si! Noo nga ngay dagge ba daanu suuf, yaw mi daan wàññi xeeti xeeti réew yi! Ndaxte wax nga ci sa xol ne: Dinaa yéeg asamaan, dinaa yékatu sama nguur-gàddaay ca kaw biddéew yi Yàlla moom; itam dinaa toog ca tundu ndaje ma, ci wet yu bëj-gànnar; dinaa yéeg ca kaw ndëndi yi; dinaa mel ni Kawe gi gën a Kowe. Waaye dees na la wacce safara, ba ci suufu kàmb ga. Esayi 14:12–15.

Jinaxu weddi-gëm, bi yonnee ci Kàddug Yàlla, jóge na ci xóot bu amul àdd ci Peeñu 11, te rabbu Katolisism bi di yéeg jóge ci xóot bu amul àdd ba ñu fajee jàngaaleem ju dee.

Rabu ga nga gisoon nekkoon, te amul fi; dina yéeg ci xottu ku amul suuf, te dem ca alkande ga: te ñi dëkk ci kaw suuf dinañu waaru, ñoom ñi seen tur binduwul woon ci téereb dund gi li dale ci sosug àddina, bu ñu gis rab ba nga gisoon ne nekkoon, te amul fi, te moom la. Njálbéen ga 17:8

Rabu Katolisism bi di yéeg ba ci gàngune suuf bi ci yoonu Dibeer bi, bu ñett-fànn gu boolee gi sampoo. Ni jirim buy mel ni ngor, Katolisism di bëgg a wax ne mooy Yàlla, ni Pool waxe ko bu leer te yàqu.

Buleen kenn na leen nax ci benn anam: ndaxte bés boobu du ñëw, bu ñëkkul jëkk njëkkug dàggeeku ga, te nit ku bàkkaar ka feeñ, moom doomu alkande. Moom mooy aji-juboo, te mooy yékkati boppam ci kaw lépp lu ñuy wax Yàlla walla lu ñuy jaamu; ba tax mu toog ni Yàlla ci kër Yàlla ga, di wonne boppam ne mooy Yàlla. 2 Thessalonians 2:3, 4.

Ni mel nirogu, rabbu Katoligisme bi mooy antikiris, ñoom ñépp ña ngi wax ne Yàlla lañu, te seen alag gu mujj giit na ak seede buñu am ci Biibël bi, ndaxte mel nirogu bi dañu koy sànni ci safara, te

rabbu bi mooy doomu alkunde. Alkundee mooy alag gu mujj.

“Dogalu antikiris bi am séq ngir amal rébelyon bi mu tàmbalee woon ci asamaan dina wéy di liggéey ci doom yi dëggadiwul.” Testimonies, volume 9, 230.

“Ci biir Paap bu Room, benn liggéey boobu lañu ci yoon wi di defe fii ci suuf, ni ñu ko doon defe ci kër yu asamaan, bala ñu dàq boroom lëndëm gi. Seytaane dafa bëggoon yeesal yoonu Yàlla bi ci asamaan, te yokk ci ab soppi bu mu boppam. Moom dafa yékkatiwoon ay àtteem ci kaw àtteb Kiy ko Bind, te mu teg ay bëgg-bëggam ci kaw bëgg-bëgg Yowa; te ci noonu, lu ci dëgg mooy ne dafa wax ne Yàlla man naa juum. Paap bi itam jël na benn yoon boobu, te ndax li mu wax ne moom du juum, dafa di wut a sàmmal yoonu Yàlla ngir mu ànd ak ay xalaatam, di foog ne man na jubanti njuumte yi mu yaakaar ne gis na leen ci ay sart ak ndigal yi Boroom asamaan ak suuf bi. Ci dëgg-dëgg dafa ne àddina si, Man dinaa leen jox yeneen yoon yu gën a baax yu Yowa. Ana toroxalte bu réy bi mu di jëf ci Yàllay asamaan!” Signs of the Times, November 19, 1894.

Islaam, miir ndaw yi di tegu ci Mohammed ci jaar-jaaru atum juróom-ñetteelu tééméeri at, moom itam jóge na ci kàngaay gu xóotul ba noppi bi caabi gi ñu joxoon Mohammed wërngaloo. Bi ñu ubbee kàngaay ga, “saxaar” génn na fa, lëndëmël jant bi ak asamaan si. Piyoneer yi dañoo xamoon bu baax ne “caabi” gi ubbiwoon kàngaay ga mooy xeexu Nineveh.

Bu nuy jege ci ñetti aaya yu njëkk yi ci Pexe gu Yàlla saar 9, jëlee ci xam-xamu mag ñi jiitu, ci mbirum jëfandikoo yonent ci ñetti jëfandikoo, danuy gis ne melokaan yu yonent yi nekk ci aaya yooyu te di wone musiba bu njëkk bi, dañuy misaalal melokaan yu yonent yi ci ñetteel musiba bi, mi ñuy wax ne dina ñëw “gaaw” ci yëngu-yëngu su mag si. Yoonu Dibeer mooy lu ñu misaalale ak xareb Ninib.

Piyeer dafa yebale ci jubanti wax ju dul dëgg ji ci mbind mi jëm ci ay bolu safara yu Nashville, te moom xam na ne jëfandikoo bu jub wi ci waxtu Ellen White ci bolu safara yi wër Nashville mooy tàmbali “sankug junniy dëkk yu bare, te lu ëpp ci ñoom joxees na leen ba noppi ci bokk-ci-xërëm.”

Bol-la yu safara ci Nashville tektal na ndoorte jamono bu alag ci kaw dëkk yi, te itam tektal na ndoorte waareb yégleb bataaxal bu gàtt bi ci guddi digg. Baat boobu tambalee ak mbëkk mu ñàkk seet gu jóge ci Lislàam, te jamono boobu jeexee ak mbëkk mu ñàkk seet gu jóge ci Lislàam ci suuf-sanu bu mag ba. Jamonoy yégleb yuuxub guddi digg boobu tektal na jeexital waxtu tēj miirug ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeenti tééméer yi, mi tambalee ak mbëkk mu ñàkk seet gu Lislàam defoon ci 9/11.

Tàmmeelu tééméer ak ñeent fukk ak ñeent junni ñaar-ñeent ñi tàmbalee na bañeexoo ak rëddinu Balaam ak mbaam mi, fa nga am ñetti dóor yu mujje ci yoonu Dibéer, waaye fa ñaareelu xare bu ñépp séenul woon di boole 7 Oktoobar 2023 ci réew mi mag te tedd, te gannaaw loolu ci ay bòlór yu safara ca Nashville. Lépp a ngi àndandoo, te Piyeer xam na ne ubbeeku gi ci dëgg yii, yu ñu wone ni nit ku yor boros buy dajale alxuraan yu tasaaroo yi di leen sànni ci kawetu dencukaay bi, mooy liggéeyu Gaynde gi cosaano ci xeetu Yuda.

Lionu Yuda mi ngi wax ne ndigal wuñuël bi Piyeer yégle ci Nashville amna ci jamono ju mujj ci sellalug ñaari téeméeri ñeent-fukki ñeent junni, te loolu mooy li ñu tegu ci jaar-jaaru mboolem bi nëbbu ci aaya ñeent-fukk bi ci Daniel benn-fukk ak benn, te gën a xóot ci wàll wi ci jaar-jaaru mboolem boobu nëbbu, wi aaya fukk ak benn ba fukk ak juróom ci benn sarxal boobu di tegu. Ci aaya yooyu, xarebu Raphia ak xarebu Panium ñooy yóbbu ba ci yoonu Dibeer bu aaya fukk ak juróom benn, bi ñu tegu ci xarebu Actium. Su xarebu Panium boolee ak xarebu Actium ci yoonu Dibeer, xarebu Nineveh itam delluñu ko.

“Caabi” biñ jox Mohammed, buurug Islaam, mi turam du rekk melokaanu Isilaam, waaye itam mooy bëriw yàq gi xareb Nineweh màndargeel. Turu buur bi, “ci làkku Ebrë, Abaddon la,” te “ci làkku Gereeg, turam mooy Apollyon.” Gereeg ak Ebrë dañuy dëggal Kóllëre Gu Yàgg ga ak Kóllëre Gu Bees ga, te di nu jàngal ne Abaddon tekki na “bëriw yàq,” te Apollyon tekki na “ki di yàq.” Ci aaya fukki ak benn ci Peeñu-yi juróom-ñeent, buur bi nekk ci kaw Isilaam mooy Mohammed, waaye itam mooy “malaka mu xur waadi bi amul pënd,” mi di Seytaane. Naka la paap bi di antikrist bi mel ni nit ku nekk ndeyjooru loxo Seytaane ci suuf, noonu itam Mohammed mi ngi nekk ci saytu gu jubgubaloo bu Seytaane, malakamu xur waadi bi amul pënd.

Ca biir alxames bi, booloo bu ñetti wàll boobu dañuy ko daan ci kaw àddina si, te gaañu-dee ga ñu joxoon paap ak kàttanam ci 1798, ba muy màndargaal mujju Jamono yu Lëndëm yi, daldi wéral. Bu gaañu-dee googu wéreyee, ñaareelu jamonoji Jamono yu Lëndëm yi dikk, te ci yëngu-yëngu su mag si, mooy biir alxames bi, Islaam walbat na caabi ba, saxaar wu mel ni mu jóge cib furnaas mu lakk ba far su jant ak biddéew yi, ba lëndëm dellusi. Xareb Ninib dañu ko delloo ci biir alxames bi, ndaxte mooy caabi ji indi ñaareelu jamonoy lëndëm. Foofa, moytu-gàddu réew mi toppu na ko yàqute réew mi. Foofa, “nooteel guy dox” jot na sañ-sañam bu mat, ndaxte saxaaru Islaam, wi lëndëmal jant ak biddéew yi ci xareb Ninib, mel na ni furnaas buy lakk. “Furnaas buy lakk” nag, benn cër la woon ci kóllëre Yàlla ak Ibraayma.

Te ba noppee, bi jant bi sowee, te lëndëm na, xoolal, ab furnaas buy sëq, ak ab làmp buy taal moo weesu ci diggante yaça yàqu ya. Genesis 15:17.

Jàll bi saxaar bi jaaroon ci diggante saraxi kóllëre yi Abràam joxe mooy wax ne jaamug Misra, ni ko màndargaal ci xibaar bi nekk ci ñaareelu-fukki at ak ñett.

Te mu ne Abram ne ko: Xam ne wóor ne sa askan dina nekk gan ci réew wu dul seen te dinañu leen liggéeyal; te dinañu leen sonal diiru ñeenti téeméeri at. Génésis 15:13.

“Jóor buy xat” bu mel ni, mel ni Nebukadnetsar mi jaar-jaar ci saraxam bi nekk ci yoon wu ñetteel bi ci Daniel, dafay tegtal jaamkat ak noot, ni ko doon meloon ci xalis Sadrak, Mesak ak Abednego.

“Waaye ni biddéew yi ci yoon wu yaatu wi ñu leen digal, yëngu-yëngu yi Yàlla teg ci xelam amuñu gaawteefu mbaa yéex. Jaarale ko ci misaal yi ñuy tudde lëndëm gu réy ak forno buy saxaar, Yàlla wonoon Ibraaima ne Israyil dinañu nekk ci jaamug Misra, te waxoon na ne seen yokkute boobu dina am ñaari téeméeri at ak ñent. “Gannaaw loolu,” mu ne, “dinañu génn ak alal ju bare.” Génésis 15:14.” The Desire of Ages, 33.

Waaye Boroom bi jël na leen, te génne leen ci furnoo bu weexug fer bi, maanaam Misra, ngir ngeen nekk ay nit ñu mu moom ci céram, ni ngeen mel tey jii. Deuteronom 4:20.

Saxaar bi lëndëm su jant ak weer bi bu ubbeeku bi ci xareb Ninive bindee, mooy màndargay fitna bi di tàmbali ci lu dëgg te réy ci yoonu dibeer bi. Noonu itam fitna ji ci Jamono yu Lëndëm yaa ngi dellu. Ñi jiitu woon siiw nañu ci njub, ne xareb Ninive moo nekkoon “caabi” bi jëfandikoo ngir dugal Islam ci tariixu kàddug waxyu ci anam wa jëkk, muy njàqareb mu jëkk, ci atum 627. Xare ba nekkoon na diggante Room ak Perse, te moo doon ndamlu Room; waaye ndam loolu moo doon li ñuy wax ndamlu Piris. Muy ndam luy yàq ki ko am. Wax jooju jóge na ci ndam lu buur Piris bu Epiir am. Gannaaw ñaari xare ak waa Room (Heraclea ci 280 BC ak Asculum ci 279 BC), mu daan mbooloom xarekat yu Room, waaye mu sànni benn cér bu réy ci ay askaram boppam. Ni mbind mi ko di nettalee, mu teg ca ne: “Su ma amee beneen ndam lu ni mel, dees na nu yàq.”

Xareb Nineveh mooyoon ndam gu am solo ci xeetu xare ngir Room, waaye bi mu jeexee, Room ak Fers yépp ñàkk nañu doole ju tax ñu man a taxawal bu baax coono ju réy jooju Islaam di wàcce. Fers mooy Etats-Unis, te Room mooy baap bi ci matug jamono jii ci xarebu Nineveh. Medo-Fers, ni mbooloo mi am ñaari bēñ, dafay teewal mbooloo mi am ñaari bēñ moomu Etats-Unis. Ca yoonu Dimas bu Dibeer ba, Etats-Unis benn bēñ rekk la, ndaxte li jiitu yoonu Dimas boobu, naataange rab wa sàkk nañu ko, te sàkkug mooma mooy boole ñaari bēñ yi nekk benn. Ci Daniel juróom-ñaar, am na ñaari bēñ yu di teewal nguurug Medo-Fers, te bēñu Fers moo gën a yéeg ca mujj.

Noonu maa yékkati sama bēt, ma gis, te xool, amoon na fa kanam dex ba, xar gu góor gu am ñaari weñ; te ñaari weñ ya yéegoona nañu; waaye benn moo gën a yéeg beneen bi, te bi gën a yéeg dellu woon na ci mujj. Daniel 8:3.

Ñaari Yuuniit dëkkaandoo ñaari bēt yu Republikaanis ak Protestantis bokk-benn lañu nekk bu kerceen ak réew booloo ngir sos nataalu rab wi. Sos googu mat na ba noppi bu màndargay rab wiñ koy dalde ci yoonu Dibéer. Loolu mooy xamle ne Ñaari Yuuniit dafa nekk rekk Perse ci yoonu Dibéer. Perse dafa daanu ci kanam Room ci xareb Ninib. Naka la Room daane Perse am na solo ci taarix, ndax i pexe yu Eraakliyu, Buurub Room.

Ci wax neex, Heraclius defoon naxeeku bu yëggoon, wu wuutu ak dajale bu jub te jëm kanam. Jëfandikoom ngir am nax seetlu nañu ko ci taariix. Nax boobu dafa bokkoon ci ne mu tànn ngir song ci nooru jamono, te loolu lu nekkul woon ci jamonoy taariix yooyu, waaye foofu rekk la jaarul. Heraclius tàmbalee ay dugubam ci diggante weeru Sàttumbar 627, jóge fa bëj-gànnar (tundu Armeenii). Bés bu ñu yaakaar woon, mu jaar yoon wu jub jëm bëj-saalum ngir tàkk ci péeyub Fars bi di Ctesiphon, waaye mu def benn doxalin wu yaatu, di dem bëj-penku, jaar ci suuf yi ci wetug diggante réew yi (lu tollook diggante Turki ak Irañ tey). Gannaaw loolu, mu walbatiku jëm bëj-saalum ak sowu, te jàll Dexu Great Zab ci 1 Desàmbar 627. Loolu tax ay xareem daldi nekk ci Tundub Nineveh (bànk bu penku bu Dexu Tigris), jege yàqute Nineveh gu yàgg ga. Doxalin boobu, ci mbirum xerem Fars yi, dafa doon jóge bëj-saalum jëm gànnar — mooy lu toppandoowul ak li Fars yi yaakaar woon. Ñoom yaakaar nañu woon ne dina wéyal di bëm bëj-saalum jëm Ctesiphon. Loolu jàpp na kilifag xareb Fars bi, Rhahzadh, ci mbetteel, ba mu war a topp Heraclius ba dugg ko ci suuf su baaxul ci moom. Loolu may na Romain yi ñu tànn pexe xare

bi ci mbànda yi nekk jege Nineveh. Doxalin boobu tere na it Romain yi ñu tëjante seen bopp diggante mbooloom xareb Fars yi, te may leen yoonu rawante bu fekke ne soxla am na. Boo yokkee ci noonu njaxlaf gi nekkoon bésuub xare ba ak pexe bu mel ni ñuy daw ci biir xeex bi sax, am na ay xeetu nax yu bare. Dugub bu dëgër boobu ci nooru jamono ak yoon wu wër te dugg bu xóot ci suufu Fars, ñu ngi ko jàppe ni mooy benn ci gënaam jëfandikoo yu mag yu xare yi Heraclius amoon. Mu dimbali woon lool ci tas kóoluteb Fars yi, te am cër gu réy ci ndam li Romain yi mujjee am ci xare bu gudd boobu.

“Ci xarebu Ninees, bi ñu xeexee bu tar dale ci fajar ba ci waxtu fukk ak benn, ñaar-fukk ak juróom-ñett i raaya, lu moy yi manoon a damm walla xar, jëlees nañu ci Pers yi; li ëpp ci seen mboolem xarekat daggees na ko ay xàjjaat, te ñi daan (Roomain yi), daan nañu tëj seen yàqu-yaram bopp, te ñu yendu guddi gi ci bétt ba. Dëkk yi ak kër yu mag yi Assiri jubbanti nañu ngir Roomain yi ci yoon wi njëkk.”

“Buur Roomaa bi gindi yu mu amee doolewul; te benn yoon sax ñu xállaloon ci benn jamono boobu, ak ci ay ndimbal yu mel noonu, ngir mbooloom Sarasen yi jóge Arabii, ni tànk yu bari jóge ci réew moomu, ñuy tasaaroo ci seen doxalin kéréed gu lëndëm te naxuk Mohammedaan, ba ñu gaaw lakk mbooloom nguurug Fars ak nguurug Rooma.”

“Leneen li gën mat set ci wone ne dëgg boobu amul luñu man a bëgg, lu dul li ñu joxe ci baat yi mujje yu kër gi, ci Gibbon, fu ñu jële wax yu jiitu yi. ‘Doonte daan naa sos benn mbooloom xare bu daan ci suufu rakkalug Heraclius, jëf ju dul yaram te di lu ñàkk yar mel na ne dafa jeexal seen doole gën a ko yëngal. Bi buur ba di am ndam ca Constantinople walla ca Jerusalem, benn dëkk bu suufe bu kenn xamul bu nekk ca weti diggante Syria dañu ko sàccal ko te Saracènes yi dagg ay xarit-xare yu demoon ngir wallu ko,—lu doon lu bes te tuuti, bu dul ne moo doon njël lu jiitu ci benn yëngu-yëngu bu mag. Sàcc yii, ñoo doon ndaw yi Mohammed; seen fit bu dof bu am kersa génn na ca màndiŋ ma; te ci juróom-ñaaru at yu mujj yu nguuruam, Heraclius ñàkkaloon Arab yi yeen-wàll yi benn yi muccaloon ci Perses yi.”

“‘Xelinu nax ak coow ak bëgg-bëgg, mi dëkkuwaayem nekkul ca asamaan ya,’ ñu bàyyi ko mu génn ci suuf. Kër gu xóot te amul pënd ma, ab caabi rekk moo ko war a ubbil, te caabi boobu mooy doon bërebu Chosroes. Moom dafa xaste ak toroxal bataaxal bu jëme woon ci moom, bi ko nit ku ñàkk turu dëkk Mecca bindee. Waaye ba mu jógee ci ‘leeram gu tàng te am ndam’ daldi suux ci ‘kër gu kawé gi lëndëm’ ga benn bët mënul a dugg, turu Chosroes dafa gaaw a dem ci fàttewaay balaa turu Mohammed; te weeru-wex buy màgg mi mel ni dafa doon xaar rekk ba biddiw bi rot ngir mu fenk. Chosroes, gannaaw ay yàquleem yu mat sëkk ak ñàkk gi mu ñàkk ay nguuram, ñu rey ko ci atum 628; te atum 629 màndarga ne mooy ‘not gu Arabia,’ ak ‘njiital xarey Mohammedaan yi ak nguurug Rooma.’ ‘Noonu malaaka juróomeel bi wol, te gis naa biddiw bu rot joge asamaan ba dikk ci suuf; te ñu jox ko caabi kër gu xóot te amul pënd ma. Te mu ubbil kër gu xóot te amul pënd ma.’ Mu rot ba dikk ci suuf. Bi doole nguurug Rooma jeexee, te buur bu mag bu Penku gi tëdd dee ci kërám gu kawé gi lëndëm, sàccug benn dëkk bu ñàkk tur ci kemtaanu Siri moo doon ‘jiitu gu ab yëngu-yëngu gu mag.’ ‘Sàcc yi ñooyoon yonnent yi Mohammed, te seen fit gu dof génn na ca màndiŋ ma.’” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 495–497.

Xareb Ninee bi dafay tegtal Room bu tay jii bi di nootaat États-Unis ci yoonu Dibeer bi, waaye ndam la bu yàqul boppam, ndaxte àtte gu jëm kanam ci Room tàmbali na ca yoonu Dibeer bi.

Chosroes mooy njiitu nguurug Perse; noonu itam, Perse mi di tekki bërebu États-Unis ci suuxatam ci yoonu Dibéer mooy caabi ji ubbite xur wi amul suuf bi ci suuxatu juróom-benn nguur gi ci yeneeni waxi Bibal. Mu ngi tekki yoonu Dibéer bi nekk ci sarax 16, 31 ak 41 yu Daniel 11, ak itam Apokalips 13:11.

Seetal xalaat yi mujj ma ñuy wax ci benn ay aaya ak taarix boobu, ci li pioneer Stephen Haskell wax:

“Arab yi, walla Sarasen yi, kennuñu mas a am benn jëfandikoo ci suuf si. Ci jaar-jaaru xeet yi, nit ñi yor seen bopp te dëkk ca màndiñ ma, jaar nañu fa ak tuuti xamle rekk. Moometism booloo na xeet yi tasaaroo woon, yónni leen ñu dem nekk nitu nott gu xeet yi. Gaawug yokk gu andoon ak loxo Sarasen yi, ci lu bare, jóge na ci xulóo bi nekkoon diggante Roman yi ak Chosroes, boppu embaaru Pers gu bees gi. Xulóo boobu indi na mbëggeelu kii mujj. Pers gu bees gi doonoon miir wu taxaw ngir tere doole Moomet; waaye bi doole boobu daanee, miir ma neenal na, “kër gu amul suuf” gi ubbi na, te Sarasen yi fëey addina si. Bi “kër gu amul suuf” gi ubbee, sax na saa si genn saxaar bu nëbb kanamu jant bi. Niru wax jii am na doole lool, di wone lu Moometism di lëndëmël, bi muy tas ci kaw suuf si.” Stephen Haskell, *The Story of the Seer of Patmos*, 164, 165.

Benn miir bu taxawaayu ci jaar-jaaru Room moo di miir mi waral xeetale gi nekk ci diggante kërce ak réew, te dees ko yàq ci yoonu Dibeer. Am na beneen xët bu yokk ci ndam lu metti te ne amul njariñ bu Room am ci kaw Perse ci xareb Nineveh, ndaxte amoon na beneen xareb Nineveh bu jiitu, miy tegtal Alfa, te xareb atum 627 di tegtaalu Omega. Xare ba ame woon na ci 612 baat mu jiitu Kirist, te diggante ñaari xare yooyu tollu na lu ni melni junni ak ñaar tééméeri at. Ci xare boobu, Asiri dañoo ko daan ndax booloo gu ñetti wàll, te loolu màndarga woon na jeexital nguurug Asiri.

A. T. Jones wax ci xeetu alfa bu xareb Ninive bi:

“Njalo yi ci nguuru Asiri dañoo dem ba gëna bon, ba tax ci atum 612 b.c. amaat na beneen réewlu gu mag ci wàllu ñetti réew yi laata, te ci yoon wii Nabopolassar ci boppam moo ko jiite. Lii nag am na ndam gu mat sëkk: Nineveh nekk na heapu yàquute; te Mbooloom Asiri séddoo na ñetti xaaj yu mag,—Media moom jàpp penku bëj-gànnar ak bëj-gànnaru kaw, Babilon jàpp Elam ak bépp plain ak xur yi Euphrates ak Tigre, te Misra jàpp bépp réew mi nekk ci sowwu Euphrates. Sellu booloo bii diggante Babilon ak Media mooy séyud doom ju jigéen ji bu buurub Media ak Nebukadneccar, doomu Nabopolassar. Ci ngir amal wàllam ci booloo bi jëm ci daj Asiri la Firaw-Neko buurub Misra yéegoon ngir xeex ak buurub Asiri ci Carchemish ca Euphrates, ba buur Yosiya bu Yuda génngir xeex ak moom, te ñu rey ko ca Megiddo. Noonu nag, ndaxte bépp suuf su sowwu woowu moomoon na buurub Misra, ci jëfandikoo sañ-sañam ju yoon, bi mu ame ci ndamu xare, la dindi Shallum doomu Yosiya ci nguurug Yuda, teg Eliakim muy buurub Yuda ci wuutam, soppi turam ba nekk Jehoiakim, te teg wareef ci suuf si.” 1 Chronicles 3:15; 2 Kings 23:31–35.” A. T. Jones, *Review and Herald*, March 15, 1898.

Ci xare alfa bu Ninevéé ci atum 612 BC, nguuru Asiri gi jeex, ni nguur gu juróom-benni bu waxi Bibil bi di jeex ci yoonu alxames bi. Ki notoon ci xare bi mooy benn booloo bu ñetti cër yu am Babilon, Ejipt ak Med. Ci xareyi jamono jooju, buur Yosiya dee ci Megiddo, noonu di misaal Armageddon. Ci xare omega bu Ninevéé ci 627, lisaam bu ñetteel musiba mi ñuy yiwi, bi muurug aar bi nekk ci Constitution bi di dekkaliku, ni ko misaal bi wonee, na Haskell seetale ko ci Pers bi muy “muurug diggante” bu aar, bi ñu ko jële woon bi Pers daanoo. Dee Yosiya ci Megiddo di xamle ne xare bu njëkk bu Ninevéé mooy ñaareel xare bi ci fan yu mujj yi. Muju ñaari xare yi Ninevéé ci 627, bu caaf bi walbatiku te kànga ba ubbiku, mooy bu njëkk bi ci fan yu mujj yi, ndaxte bu njëkk bi moo di mujj. Xare bu njëkk bu Ninevéé diggante Asiri ak booloo bu ñetti cër bi di yóbbu ba ci Armageddon. Jamono ja ñuy wax Ñaareel Jamonoy Lëndëm li tàmbalee ak xare bu Ninevéé te jeex ak xare bu Ninevéé.

Dëgg-dëgg bu jur ci trompet bu juróomeel bi, miy njàqare bu njëkk ci Pexe gu Yàlla saar 9, mooy li ñi jiitu woon xam ni mooy seede bu gëna leer ci taarix ci bépp xaaj bu nekk ci téereb Pexe gu Yàlla. Uriah Smith wax na dëgg googu nii:

“AAYAAT 1. Te malaaka bu juróoméelu li wol, te gis naa biddiww buy rot ci asamaan ba ca suuf; te jox nañu ko caabi biiru kàmb gu xóotul jeex.”

«Ngir njëri ay waxtu ci leerali bu trompet bii, dinañu delluati ci mbind yi yu Móom Keith. Bindkat bii wax na dëgg ne: “Amul lu bare ci yeneen xaaj yu Apocalypse yi ñuy firnde, bu ñu ci gis jëfandikoo gu ni mel te ànd bu baax noonu, ni ci jëfandikoo trompet bu juróomeel bi ak bu juróom-benn ba, walla njàqare bu njëkk bi ak bu ñaareel bi, ci Sarasen yi ak Turki yi. Loolu leer na ba tax manees na ko lu yomb a xamul mbaa a déggul. Bërab bu nekk ci ñaari aaya yu rekk ñuy teg benn bu nekk, yépp a xaaj bu juróomeel bi ci Teereb Peeñ mi, ci ay xaaj yu yam, jël na bésuub melokaanug ñoom ñaar.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 495.»

Piyeer nekk na ci Panium ak yëfandikoo ngir jubal ndawtal ba ñu waxoon ci ay mbind mi mel ni ay bólleer yu Nashville, te foofa la ñu gis ngir yoon wu njëkk ne mboolem cër yi ci njëkk waayu toroxte bi dañuy méngoo bu baax ak mboolem cër yi ci yoonu dibeer bu agsi lu gaaw. Gaynde gi bokk ci xeetu Yuda moo ubbi xam-xam boobu ci dëppook ay yeneen rëddi yoonu wax ci kanam yi Mu masoon a tëral ba noppi. Boroom bindu taarix yi dinañu seede solo jéggi-jëf ju réy ji Room defe ci kow Pers yi ci 627, te bu ñu ko defee, dañuy fàttali ne Heraclius dafa doon wër te jaar ca gannaaw Persia ci waxtu noflaay gu sedd, muy pexe ngir nēbbu ba ker cee waxtu jëfandikoo xare ba.

Rakku White xamal na nu ne Room dafa xaar rekk ngir am “vantage ground,” te bu ko amee dina door.

“Waxu Yàlla bi artu na ci musiba gu bëgg a ñëw; bu ñu ko bañee déglu, àddina Protestan bi dina xam li ñaari yooni Room dëgg-dëgg di, waaye su weesu la ba mēnatul rēcc ci fiir bi. Moom dafa di mǎgg ci kàttan ci sutura. Jàngaleem yi dañuy am seen doole ci kër yu wàccey yoon, ci jàngu yi, ak ci xolu nit ñi. Mu ngi dajale ay tabax yu kawé te réy, te ci biir ay barab yu nēbbu yooyu, dinañu delloo fitnaam yi mu daan def yàgg. Ci naxar te kenn seetuwwul ko, mu ngi dēgērēl ay dooleem ngir yokk seen bopp ba waxtu wi di agsi ngir mu dóor. Lépp lu mu

bëgg mooy barab bu ko gën a faydaal, te loolu dees ko jagleel ba noppi. Fi ak yàggul dinañu gis te dinañu yëg li mbirum elementu Room bi di. Ku gëm te topp Kàddug Yàlla, loolu dina ko indil xaste ak fitna.” The Great Controversy, 581.

Ni mu mel ni ak Imbëratër Erakliyus, papasé bi dajal jëm ci yoonam “ci kumpa ak ci lu ñu seetulwoon” ngir matal kàddu Esayi saar ñaar-fukk ak ñett, fa jigéenu ndaw Tir dëgmalu, ngir jaaral jaar-jaari buur bu juróom-benni bu yonent yoonu Biibël. Bërebu kumpa bu Erakliyus doon a daldi bëre ci mbetteel mooy àddina fàtte papasé gi dale ci 1798 ba àgg ci yoonu Dibal. Rëdd ci kaw rëdd, ñetteelu musiba bu njëkk mi ngi tektal ñetteelu musiba bu ñetteel bi te mujj. Ci ñetteelu musiba bu njëkk, am na yégle bu ñu wax, te loolu itam ànd na ak jaar-jaari Islaam ak jamono ju ñu tëjë téere gi ci téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeent ñi.

Te it leen nañu leen ne buñu yàq suuf si geeyam, mbaa benn lu verd, mbaa benn garab; waaye ñoom rekk, mooy nit ñi seen bopp yi amul màndargay Yàlla ci seeni jë. Te it may nañu leen, duñu leen rey, waaye ñu metital leen diirub juróom-weer; te seeni metit mel ni metitub jiit bu yaxe nit. Te ca fan yooyu nit ñi dinañu wut dee, waaye duñu ko gis; te dinañu bëgg a dee, waaye dee dina daw leen. Peeñu 9:4–6.

Bala caabi wiññu ko ca xetu Nineeve, te loolu mooy yoonu dibeer bu di ñëw ci lu gaaw, ñaar-fukk ak ñeent-junni nit ñi ñu leen bañaase ba noppi. Ca yoonu dibeer ba, alagug dëkk yi, gi ñuy tãmbalee ak boloy safara yi ca Nashville, dafa tegtal ab jamono ju ñuy wax “juróom weer,” bi xare di metti, te ñaareelu sangu deretu baap bu papa bi di tãmbali, ngir matale tont bi ñu joxe sañse yi ca Jamonoy Lëndëm ga, ca juróomeelu tëj ba.

Bi mu ubbeeñee màndarga gu juróomeel ga, gis naa ci suufu saraxal ba ñiiru ña ñu rey ndax Kàddug Yàlla ak ndax seede si ñu yoroon. Noonu ñu yuuxu ak baat bu réy, naan: “Ba kañ, Boroom bi, yaa sell te dëgg, doo àtte te fey sunu deret ci kaw ñi dëkk ci suuf si?” Te ku nekk ci ñoom ñu jox ko mbubb mu weex; te waxees na leen ne, ñu noppaluwaat ab diir bu gàtt, ba kera ñi seen moroomi jaam ak seen bopp yi, ñiy war a reye ni ñoom, matalee. Peeñu 6:9–11.

Ñi falu Yàlla yi ci Jamono yu Lëndëm yi mooy njàngale bu njëkk bi di misaalal ñi falu Yàlla yi ci Room bu Bees bi ci jamono yoonu Dibeer bi. Bala jafe-jafe boobu agsi, téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeent-ñaar ñi dañuy tëj, te jëfandikoo boobu tëj tãmbalee na ci 9/11 ak ñëwug Islaam bu ñetteelu musiba bi, ak sarsari tawub mujj ba. Bi ñi falu Yàlla yi ci njëkk Jamono yu Lëndëm yi laajee kañ lañuy àtte papaat bi, waxees na leen ne am na beneen mbooloom ñi falu Yàlla yi bu ñuy am bu Jamono yu Lëndëm yi dellusee, te loolu mooy bi caabi xarebu Niniw bi mataloo ci yoonu Dibeer bi buy ñëw gaaw. Bala ñu dajale ñaareelu mbooloom ñi falu Yàlla yi, téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeent-ñaar ñi dañuy tëj, te jamonoy tëj boobu mi tãmbalee ci 9/11, dañu ko xamle ci juróomeelu màndarga bi, ndax waxtaan wi fa tekki nekk na ci Peeñu ma, saar bi juróom-benn, aaya YURÓOM-ÑAAREEL ba FUKKI AK BENN, noonu muy màndargaal tãmbali ak jeexitalu tëj boobu ak 9/11. Jeexital boobu indi na alagug Islaam ni ko Peeñu ma YURÓOM-ÑAAREELI benn ak FUKKI AK BENN waxe, te ñi ñu tëj dinañu matal xew-xewu Daniyel, miñu misaalal ci Daniyel YURÓOM-ÑAAREELI benn ak FUKKI AK BENN.

Dina nu ëpe ci mbir yii ci bind bi ci topp.